

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.09.2003, sp. zn. 29 Odo 166/2002, ECLI:CZ:NS:2003:29.ODO.166.2002.1

Číslo: 42/2004

Právní věta: Předvolání k prvnímu jednání, při kterém může být vydán rozsudek pro zmeškání (§ 153b odst. 1 o. s. ř.), lze jako písemnost určenou do vlastních rukou adresáta doručit žalovanému též uložení. Při řádném náhradním doručení písemnosti uložení platí, že účastník řízení, který si zásilku do dne, kdy nastala fikce doručení, nevyzvedl, byl s jejím obsahem seznámen dnem, kdy fikce doručení nastala.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 24.09.2003

Spisová značka: 29 Odo 166/2002

Číslo rozhodnutí: 42

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Doručování

Předpisy: § 153b odst. 1 předpisu č. 99/1963Sb.
§ 47 předpisu č. 99/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O k r e s n í s o u d v České Lípě rozsudkem pro zmeškání ze dne 18. 2. 1999 uložil žalovanému zaplatit žalobci částku 14 520 Kč a na nákladech řízení před soudem prvního stupně částku 5072,80 Kč, to vše do tří dnů od právní moci rozhodnutí. Soud prvního stupně konstatoval, že žalovaný byl k ústnímu jednání předvolán dne 7. 2. 1999, k jednání se však nedostavil a ani svoji neúčast předem neomluvil. Soud prvního stupně, maje za splněné zákonné předpoklady, k návrhu žalobce vydal rozsudek pro zmeškání.

K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci usnesením ze dne 14. 9. 2001 odmítl odvolání žalovaného (první výrok) a nepřiznal žádnému z účastníků právo na náhradu nákladů řízení (druhý výrok), neboť dospěl k závěru, že byly splněny podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání. Odvolací soud vysvětlil, že žalovaný neprokázal, že by se v době, kdy mu bylo doručeno předvolání k jednání, v místě doručování nezdržoval. S ohledem na skutečnost, že doručka měla v rozhodné době (únor 1999) povahu veřejné listiny, bylo na žalovaném, aby prokázal, že při doručování předmětné písemnosti nebyl dodržen stanovený postup.

Proti usnesení odvolacího soudu podal žalovaný včas dovolání, jehož přípustnost opřel o ustanovení § 238a odst. 1 písm. e) o. s. ř. a § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. V dovolání namítal, že řízení před

odvolacím soudem bylo postiženo zmatečností vadou ve smyslu § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. (tedy, že je dán dovolací důvod dle ustanovení § 241 odst. 3 písm. a/ o. s. ř.), že rozhodnutí odvolacího soudu vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování (§ 241 odst. 3 písm. c/ o. s. ř.), a že spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř.).

Podle dovolatele mu byla nesprávným postupem soudu v průběhu řízení odňata možnost jednat před soudem, jelikož ustanovení § 202 odst. 1 o. s. ř. neváže přípustnost odvolání na skutečnost, že nebyly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání, ale na skutečnost, že nesplnění těchto předpokladů bylo použito jako odvolací důvod. Existence či absence těchto předpokladů je pak předmětem zkoumání důvodnosti, nikoli přípustnosti, včasného odvolání.

Rozhodnutí odvolacího soudu vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování, proto, že předvolání k jednání bylo dovolateli doručeno do místa, v němž se nezdržoval. Kdyby se mu dostalo poučení ve smyslu § 5 o. s. ř., nabídl by odvolacímu soudu k prokázání svého tvrzení důkaz výslechem svědka L. D. Nesprávné právní posouzení věci spatřuje dovolatel v tom, že řádné doručení předvolání ve smyslu § 153b odst. 1 o. s. ř. nemůže být splněno formou náhradního doručení a nemůže být tímto způsobem splněn ani další předpoklad tohoto ustanovení, spočívající v poučení o následcích nedostavení se k prvnímu jednání bez důvodné a včasné omluvy. Skutečnost, že se žalovaný nedostavil k prvnímu jednání ve věci, protože se o jeho konání vůbec nedozvěděl, představuje sama logickou překážku použití § 153b o. s. ř. Řádné doručení je dle názoru dovolatele třeba vykládat jako doručení skutečné a nikoli náhradní. Právním účinkem postupu podle § 47 odst. 2 o. s. ř. je pak pouze fikce doručení písemnosti, nikoli však i fikce, že je adresát obeznámen s obsahem náhradně doručené písemnosti, tedy např. i s poučením. Z výše uvedených důvodů dovolatel navrhl, aby dovolací soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Podle bodu 17., hlavy první, části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2001). O takový případ jde i v této věci, jelikož odvolací soud - ve shodě s bodem 15., hlavy první, části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb. - odvolání rovněž projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. lednem 2001.

Dovolání je ve smyslu § 238a odst. 1 písm. e) o. s. ř. přípustné a je i důvodné.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

K vadám vyjmenovaným v § 237 odst. 1 o. s. ř. přihlíží dovolací soud z úřední povinnosti a jejich existence činí zmatečným (s výjimkami zakotvenými v odstavci druhém) každé rozhodnutí odvolacího soudu. Jelikož jiné zmatečností vady nejsou dovoláním namítány a ze spisu rovněž nevyplývají, zabýval se Nejvyšší soud tím, zda řízení je postiženo vadou tvrzenou dovolatelem.

Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. je řízení zmatečné i tehdy, jestliže účastníku řízení byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem.

Odnětím možnosti jednat před soudem je přitom takový postup soudu, jímž znemožnil účastníku

řízení realizaci těch procesních práv, která mu zákon přiznává. O vadu ve smyslu tohoto ustanovení jde jen tehdy, jestliže šlo o postup nesprávný (uvažováno z hlediska zachování postupu určeného zákonem nebo dalšími obecně závaznými právními předpisy) a jestliže se postup soudu projevil v průběhu řízení a nikoliv také při rozhodování (srov. též rozhodnutí Nejvyššího soudu uveřejněná pod čísly 27/1998 a 49/1998 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

Nejvyšší soud též ve svých rozhodnutích opakovaně vysvětlil, že hodnotící úsudek projevený v rozhodnutí (zde závěr soudů obou stupňů, že byly splněny zákonné předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání ve smyslu § 153b odst. 1 o. s. ř.), není nesprávným postupem soudu „v průběhu řízení“ (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 1997, sp. zn. 2 Cdon 887/97. uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 5, ročník 1998 pod pořadovým číslem 42, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 1999, sp. zn. 20 Cdo 1957/98, uveřejněné v č. 1, ročníku 2000, téhož časopisu pod číslem 8).

Jelikož dovolatel spojuje zmatečnost řízení právě s nesprávností závěrů soudu nižších stupňů o tom, že nebyly splněny podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání, lze uzavřít, že řízení vadou dle § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. netrpí.

Pro úplnost se dodává, že závěr, podle kterého úprava přípustnosti odvolání proti rozsudkům pro uznání a rozsudkům pro zmeškání stála podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2001 na zásadě, že odvolání je přípustné tam, kde je důvodné, vyslovil Nejvyšší soud např. v důvodech svého usnesení uveřejněného pod číslem 39/2003 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, jakož i v mnoha dalších rozhodnutích.

K dovolacímu důvodu dle § 241 odst. 3 o. s. ř. lze uvést následující:

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle § 153b odst. 1 o. s. ř., zmešká-li žalovaný, kterému bylo řádně doručeno předvolání nejméně 5 dnů přede dnem, kdy se jednání má konat (§ 47), a který byl o následcích nedostavení se poučen, bez důvodné a včasné omluvy první jednání, které bylo ve věci nařízeno, a navrhne-li to žalobce, který se dostavil k jednání, pokládají se tvrzení žalobce obsažená v žalobě o skutkových okolnostech, týkajících se sporu, za nesporná a na tomto základě může soud rozhodnout o žalobě rozsudkem pro zmeškání.

Ustanovení § 47 o. s. ř. určuje, že do vlastních rukou je třeba doručit písemnosti, u nichž tak stanoví zákon, a jiné písemnosti, nařídí-li to předseda senátu (odstavec 1). Nebyl-li adresát písemnosti, která má být doručena do vlastních rukou, zastížen, ačkoli se v místě doručení zdržuje, uvědomí jej doručovatel vhodným způsobem, že mu zásilku přijde doručit znovu v den a hodinu uvedenou na oznámení. Zůstane-li i nový pokus o doručení bezvýsledným, uloží doručovatel písemnost na poště nebo u orgánu obce a adresáta o tom vhodným způsobem vyrozumí. Nevyzvedne-li si adresát zásilku do tří dnů od uložení, považuje se poslední den této lhůty za den doručení, i když se adresát o uložení nedozvěděl (odstavec 2).

Ustanovení § 153b odst. 1 o. s. ř. (ve znění účinném před 1. 1. 2001) v části, v níž uvádí, kdy a jak má být účastníkům řízení doručeno předvolání k jednání, výslovně odkazuje na ustanovení § 47 o. s. ř. Náhradní doručení této písemnosti tudíž vyloučeno není (jinak tomu je – se zřetelem k výslovné dikci ustanovení § 173 odst. 1 o. s. ř. – např. při doručování platebního rozkazu). Při řádném náhradním doručení písemnosti uložením na poště pak platí (lhotejně, zda šlo o písemnost určenou do vlastních rukou adresáta), že účastník řízení, který si zásilku do dne, kdy nastala fikce doručení, nevyzvedl, byl

s jejím obsahem seznámen dnem, kdy fikce doručení nastala. Potud proto dovolání rovněž neobstojí. Právní posouzení věci odvolacím soudem však přesto správné není.

Jak se podává z obsahu spisu, první jednání ve věci soud prvního stupně nařídil na 17. 12. 1998; žalovanému byla zaslána (určená do vlastních rukou) s předvoláním k jednání obsahujícím poučení o možnosti vydání rozsudku pro zmeškání doručena uložení na poště dne 7. 12. 1998. K jednání nařízenému na 17. 12. 1998 se dostavil pouze zástupce žalobce a soud jednání – aniž provedl dokazování – odročil za účelem opětovného předvolání účastníků, neboť neměl vykázáno doručení předvolání žalovanému. Rozsudek pro zmeškání pak byl vyhlášen u jednání konaného dne 18. 2. 1999, k němuž se žalovaný rovněž nedostavil.

Jak Nejvyšší soud vysvětlil např. v usnesení ze dne 15. 12. 1999, sp. zn. 20 Cdo 1046/99, rozsudek pro zmeškání může soud vydat jen při prvním jednání, které bylo ve věci nařízeno. Tímto prvním jednáním je třeba rozumět jen jednání, které skutečně proběhlo; nejde tedy o první jednání, jestliže bylo účastníkům ještě přede dnem, kdy se mělo uskutečnit, doručeno vyrozumění, že se jednání nekoná (že bylo „zrušeno“, „odvoláno“). Dostaví-li se žalovaný k prvnímu jednání, rozsudek pro zmeškání nelze vydat, i když se k dalším jednáním bez omluvy nedostavuje a i když další předvolání určené do vlastních rukou žalovaného opět obsahuje – se zřetelem k ustanovení § 153b odst. 1 o. s. ř. nesprávné – poučení o možnosti vydání rozsudku pro zmeškání. O zrušení (odvolání) jednání ve výše uvedeném smyslu jde i tehdy, jestliže soud tzv. „odročí“ termín nařízeného jednání na pozdější dobu předem (přede dnem, kdy se nařízené jednání mělo konat).

Překážkou pro vydání rozsudku pro zmeškání tedy bylo jednání nařízené na 17. 12. 1998. Ustanovení § 119 o. s. ř., upravující možnost odročení jednání, vychází z předpokladu, že z důležitých důvodů lze odročit jednání, které se konalo („proběhlo“). Bez zřetele k tomu, že soud toto jednání odročil na neurčito bezprostředně poté, co zjistil, že se dostavil jen zástupce žalobce a že nepřítomný žalovaný nemá doručení vykázáno (a že se tudíž co do obsahové náplně jednání „nejednalo“ o předmětu sporu), tedy lze uzavřít, že jednání nařízené na 17. 12. 1998 bylo jednáním, které se – sice marně – uskutečnilo („proběhlo“).

Odvolací soud tedy pochybil (stejně jako soud prvního stupně), měl-li za to, že v předmětném případě byly splněny podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání. Dovolací důvod ve smyslu ustanovení § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. byl tedy uplatněn právem.

Jelikož rozhodnutí odvolacího soudu neobstálo již v rovině právního posouzení, bylo nadbytečné zabývat se i tím, zda je dán dovoláním rovněž namítaný dovolací důvod dle § 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) napadené usnesení, jakož i rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1, 2 a 5 o. s. ř.).